

VLAAMSE GEMEENSCHAP

MINISTERIE VAN ONDERWIJS

DEELTIJDS KUNSTONDERWIJS

STUDIERICHTING MUZIEK

MINIMUMLEERPLAN

BEGELEIDINGSPRAKTIJK

juli 1990

LEERPLAN BEGELEIDINGSPRAKTIJK

MIDDELBARE EN HOGERE GRAAD

TEN GELEIDE

Het vak begeleidingspraktijk is toegankelijk voor bespelers van akkoordinstrumenten. Het vervangt dan het samenspel. Het houdt verschillende mogelijkheden in die gegroepeerd worden als volgt:

I. Zichtlezing, begeleiding.

II. Practische harmonie, improvisatie.

Beide kunnen met elkaar gecombineerd worden als één vak.

Het is de bedoeling dat de muzikale, technische en creatieve kwaliteiten van de leerlingen gestimuleerd en uitgebouwd worden op gebieden die in de instrumentklas niet in dezelfde mate aan bod kunnen komen.

De onderstaande leerinhoud van de zes jaren van de middelbare en hogere graad is wel bindend, maar zal selectief moeten toegepast worden. Bepalend is immers de aanleg van de leerling, zijn individuele evolutie en de wetmatigheid van het werken in groep. Ook de ervaring en de interessensfeer van de leerkracht spelen daarbij een rol.

Het is nuttig, zonet onmisbaar dat de leerling in begeleidingspraktijk parallel ook AMT resp. MT volgt. Hiertoe moet hij aangespoord worden door de leerkracht.

Begeleidingspraktijk wordt in de eerste plaats ingericht voor de leerlingen die blijk geven van een goed gehoor en een stevig muzikaal geheugen. Ook behendigheid op het instrument is noodzakelijk en vermogen tot overzicht. Practische harmonie en improvisatie vereisen bovendien nog meer fantasie en creativiteit.

Algemeen gesproken mag zich het vak begeleidingspraktijk niet beperken tot het aanleren van vaardigheden. Het moet steunen op de muzikaliteit om deze gericht te ontwikkelen.

I. ZICHTLEZING EN BEGELEIDING

MIDDELBARE EN HOGERE GRAAD

A. DOELSTELLINGEN

Overzicht krijgen over een muzikaal geheel.

Realisatie stante pede van zichtlezingen.

Reductie van een muzikaal gegeven tot de essentie.

Instudering en afwerking van begeleidingen.

B. LEERINHOUD

Progressieve oefeningen in zichtlezing, homofoon en polyfoon.

Reducties.

Zichtlezing, instudering en afwerking van begeleidingen.

C. 1. EVALUATIE M 3

- . Een eenvoudige zichtlezing (na korte inzage ter plaatse, alleen visueel).
- . Een reductie van een eenvoudige homofone partituur met melodische en harmonische versieringen (voorbereid).
- . Een eenvoudige begeleiding (voorbereid).
- * De leerkracht legt aan de examencommissie het gevolgde werkplan voor van de drie jaren van de middelbare graad.
- * De leerling legt aan de examencommissie de volledige lijst voor van de opgaven en bestudeerde werken van het derde leerjaar.

C. 2. EVALUATIE H 3

- . Een zichtlezing (onvoorbereid).
- . Een reductie van een partituur (voorbereid).
- . Twee begeleidingen (voorbereid).
- * De leerkracht legt aan de examencommissie het gevolgde werkplan voor van de drie jaren van de hogere graad.
- * De leerling legt aan de examencommissie de volledige lijst voor van de opgaven en bestudeerde werken van het derde leerjaar.

D. 1. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN, MIDDELBARE GRAAD

Zichtlezing:

Afwisseling van metra en toonaarden.

Aandacht voor tempo, karakter, expressie.

Nooit afzonderlijke stemmen, steeds de volledige partituur. Beoogd wordt de ontwikkeling van overzicht over het geheel.

Reductie:

Het verantwoord weglaten steunt op inzicht in het essentiële:

de voornaamste steunakkoorden, kenmerkende motieven en imitaties, substantiële ritmes.

Begeleiding:

Aandacht van meet af aan voor tempo, karakter, expressie.

Aanpassing aan de melodiestem.

Inzichtelijke reductie.

Analyse:

Analyse is noodzakelijk zowel voor als tijdens en na de realisatie.

De muzikaliteit moet zich steeds oriënteren naar de objectieve gegevens van de partituur.

Stijl:

In de middelbare graad komt het begrip stijl vooral ter sprake i.v.m. speeltechniek en articulatie.

Evaluatie:

Het examenprogramma mag het zwaartepunt niet leggen op technische hoogstandjes. Essentieel is de muzikale, technische en inzichtelijke beheersing.

D. 2. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN, HOGERE GRAAD

Zichtlezing:

Aan de leerling aangepast technisch niveau.

Modulaties, tempowisselingen, contrasten in schakering en klankkleur.

Reductie:

Reductie van partituren uit het concertant repertoire tot het essentiële.

Begeleiding:

Nadruk op de muzikaliteit en het samenspel.

Onberispelijke afwerking.

Reductie.

Analyse:

Analyse is een voorwaarde voor alle gestelde opgaven.

Stijl:

Stijlbegrip en stijlkennis moeten blijken uit de interpretaties.

Evaluatie:

De evaluatie moet een zo waarheidsgetrouw mogelijk beeld geven zowel van de vaardigheid als van de muzikale persoonlijkheid van de leerling. De moeilijkheidsgraad is hieraan ondergeschikt.

PRACTISCHE HARMONIE EN IMPROVISATIE

MIDDELBARE EN HOGERE GRAAD

A. DOELSTELLINGEN

Ontwikkeling van harmonisch inzicht ten dienste van praktische toepassingen.
Structureel leren werken met akkoorden, motieven, thema's, ritmische cellen.

B. LEERINHOUD

1. Practische harmonie

Akkoordverbindingen en cadenzen in verschillende metra en toonaarden:

- voorbeelden uit de literatuur;
- op het gehoor;
- met een gegeven melodie;
- met een gegeven bas;

Melodiën met akkoordsymbolen.

Baslijnen met akkoordsymbolen:

- louter harmonisch;
- met een te vinden melodie.

Harmonische opvulling van een gegeven melodie en baslijn.

Versieringen.

Variaties.

2. Improvisatie

Homofone en polyfone uitwerking van:

- harmonische schema's;
- melodieën, thema's, motieven;
- bourdon, ostinato;
- vormschema's.

Improvisatie van:

- begeleidingen;
- voorspel, tussenspel, naspel;
- dansvormen, fugato, toccata, vrije fantasie.

C. 1. EVALUATIE M 3

. Drie inhoudelijk verschillende opgaven uit de behandelde leerstof (één voorbereid, twee onvoorbereid).

- * De leerkracht legt aan de examencommissie het gevolgde werkplan voor van de drie jaren van de middelbare graad.
- * De leerling legt aan de examencommissie de volledige lijst voor van de opgaven en bestudeerde werken van het derde leerjaar.

C. 2. EVALUATIE H 3

. Drie inhoudelijke verschillende opgaven uit de behandelde leerstof (één voorbereid, twee ter plaatse voorbereid).

- * De leerkracht legt aan de examencommissie het gevolgde werkplan voor van de drie jaren van de hogere graad.
- * De leerling legt aan de examencommissie de volledige lijst voor van de opgaven en bestudeerde werken van het derde leerjaar.

D. TOELICHTINGEN EN AANBEVELINGEN

Instrumentale vaardigheid:

Bij de behandeling van de verschillende onderwerpen dient de leerkracht rekening te houden met het instrumentale kunnen van de leerling. Eenvoudig maar verzorgd verdient de voorkeur boven falen in het nog onbereikbare.

De vaardigheid vindt een belangrijke voedingsbodem in de instrumentale ervaring van de leerling. Gestandaardiseerde opeenvolgingen van akkoorden en de daarbij horende vingerzettingen en grepen uit de in de instrumentklas bestudeerde literatuur moeten bewust gemaakt en gefixeerd worden. Ze zijn een natuurlijk hulpmiddel voor de studie van praktische harmonie.

Akkoordsymbolen:

Naargelang van het instrument: verklaring van de gebruikelijke akkoordsymbolen.
Toelichting van de harmonische functie en betekenis.

Stemvoering:

De benadering van de stemvoering verschilt van instrument tot instrument. Deze problematiek wordt hier vooral langs de auditieve ervaring behandeld, terwijl de theorie in hoofdzaak tot de leerstof AMT/MT behoort.

Versieringen:

Aansporing tot het spontaan vinden van melodische en harmonische versieringen, zonder diepgaande theoretische verklaring.

Variaties:

Suggereren van variatiemogelijkheden en -technieken allerhande.

Analyse:

Analyse van voorbeelden uit de literatuur werkt inspirerend en smaakvormend. Analyse van de zelf gevonden harmonisaties en improvisaties is een absolute noodzaak.

Improvisatie:

Waar improvisatie gegeven wordt, zullen de meer dan elementaire vormen pas aan bod komen, wanneer de leerling hiervoor rijp is op grond van zijn muzikale kennis en ervaring. Ongezonde compromissen tussen het wezen van improvisatie en een eventueel nog ontbrekende bekwaamheid zijn af te raden.

Schriftelijke fixatie:

Goed geslaagde harmonisaties en improvisaties kunnen achteraf schematisch of in extenso genoteerd worden. Voor grotere improvisaties mag de leerling gebruik maken van een vooraf opgemaakt schema.

Stijl:

Harmonisatie en improvisatie kunnen niet los staan van het begrip stijl. Analyse en imitatie van historische en hedendaagse voorbeelden scherpen het stijlgevoel aan.